

TIIRUTAJA

EESTI ORNITOLOOGIAÜHINGU TEABELEHT

NR 51 ♦ MÄRTS 2021

Aasta lind on kevadekuulutaja kuldnokk

Margus Ots

Kuigi tänavuse talve teine pool oli erakordselt helge ja lumine, on viimatiseid Eesti talved olnud omamoodi mittetalved – lumetud, vihmased, hallid. Seda enam rõõmustab Eesti inimest, kes juba eelmisel aastal oma pere ja asjad kokku pakkis ning maakoju viirusepakku kolis, kuldnokk, Eesti 2021. aasta lind.

Tuntuse varjukülg

Mis on selle musta täpilise sulestiku ja kollase nokaga linnu juures sellist, mis paneb kõiki, kel pesakast või kuldnokale tuttav puuõõnsus lähedal, kevadel märtsis järjest tihedamini kõrva kikitama ja pilke kuldnoka pesakoha poole heitma?

Kevadekuulutajaks kutsutavat kuldnokka tunnevad kõik. Kuid ornitoloogidel jääb selliste kõigile tuntud linnuliikide puhul alati midagi kripeldama, sest kui liik on kõigile tuttav, ei kipu tema kohta ei andmeid (näiteks vaatlusi,

häälenäiteid) ega ka uuemat pärimuslikku materjali (näiteks joomistusi) palju juurde kogunema: arvatakse, et, ah, mis ma sellest vaatlusest ikka teada annan või andmebaasi sisestan. Samas on iga vaatlus väärtuslik, võimaldab luua aina täpsema pildi Eesti elurikkusest ning aitab loodusteadlasi järjest tõesemate järeldusteni ja paremate otsusteni kogu Eesti looduskeskkonna kaitsmisel.

Osav jälgendaja

Kuldnoka kehapikkus on 19–22 cm, tiibade sirulatus 31–44 cm ja kehakaal 60–100 g. Isased kuldnokad on emaslindudest pisut suuremad. Seda, kui pikk on kuldnoka keskmine eluiga, me ei tea. Siiski on teada, et üks Taanis rõngastatud kuldnokk elas 22 aasta ja 11 kuu vanuseks.

Kuldnokk on värvuliste hulgas üks kiiremaid lendajaid: tema lennukiirus võib küündida kuni 75 km/h. Kuldnoka lend on sirgjooneline, ilma laperduste ja üles-allalainetusteta. Maapinnal seevastu liigub kuldnokk sammudes või sibades, erinedes sellega rästast, kes kulgeb maapinnal hoopis hüpatel.

Loe sellest lehest:

- 1 Aasta lind on kuldnokk
- 4 Mis juhtus 30 aastat tagasi?
- 5 Külma talveilm soosis aialinnuvaatlejaid
- 6 Linnuhuviliste lood: Eerik Leibak
- 8 Noortenurk: Kuldnokkade uurimine veebikaamera
- 10 Soome lahe keskosa veelinnuloenduse tulemustest

☛ Kollase nokaga on kuldnokk üksnes pesitsusaegses hundsulestikus.

Foto: Rainer Tobreluts

Kas noor kuldnokk ikkagi ise teab rändesuunda?

Arvamus, et lind oskab õige rändesuuna valida loomupäraselt ehk lindude ränne on evolutsiooni jooksul lindu sisse n-ö programmeeritud, on levinud. Osaliselt on sellele veendumusele uuringutes kinnitust saadud, ent sageli pole seda võimalik kindlaks teha. Loe edasi kuldnoka aasta kodulehe teadusuudistest eoy.ee/kuldnokk/uudised/teadus.

KULDNOKK

AASTA LIND 2021

↑ **Laulmise ajal ajab kuld-nokk pea veidi kuklasse, turritab kurgusulgi ning väristab ripakil tiibu.**

Foto: Arne Ader

Kuula kuldnoka laulu siit:

www.xeno-canto.org/211207

Veljo Runneli heli-salvestis Palupõh-jalt Tartumaalt.

Kuldnoka vaheldusrikas laul imiteerib paljude teiste linnuliikide, näiteks karminleevikese, suurkoovitaja, sookure, haki, peoleo, laulurästa, salu-lehelinnu ja piiritaja häälsusi. Samas on kuldnokk osav jäljendama ka teisi loodus- ja linnakeskkonnas kõrva jäävaid helisid: konna krooksumist, ukse kriiksumist, kassi näugumist, mootorratta käivitamist.

Tuntuim pesakastilind

Oma aeda võime kevadel kuldnočka ootama hakata enamasti märtsis, kuid mõnikord, varasel kevadel, juba veebruari lõpus. Suluspesitsejana teeb kuldnokk pesa näiteks rähnide raiutud puuõõnde või müüri sees olevasse auku. Kuid ühtlasi on kuldnokk Eestis üks tuntumaid pesakastis pesitsevaid linde.

Aprilli lõpus või mai alguses muneb emaslind pessa 4–7 helesinist, ligikaudu 3×2 cm suurust muna. Mune hauvad mõlemad vanalinnud. Pojad kooruvad 11–12 päeva pärast haudumise algust. Pesast lahkuvad pojad kolmanda elunädala lõpus ehk mai lõpus või juuni alguses, kuid ei ole siis veel kuigi innukad iseseisvat elu alustama: vanalinnud toidavad kahvatupruuni sulestikuga poegi veel mitu päeva pärast nende pesast lahkumist.

↓ **Kuldnokk asustab meel-sasti pesakaste.**

Foto: Kadi Külm

Kutsume püüdma kuldnoka laulu!

Kuldnokk on tuntud kui meisterlik häälte jäljendaja. Oma laulus võib ta imiteerida nii teiste lindude laulu ja häälsusi kui ka kõikvõimalikke muid helisid, mida ta oma ümbruses kuuleb, olgu selleks kas või kassi näugumine või värava kriiksumine. Häälega veiderdades võib ta segadusse ajada nii kogenud ornitoloogi kui ka keskmisest osavama linnuhäälte äpi.

Selleks et teada saada, kui varieeruv on kuldno-ka laul Eestis ning kui mitmekesist laulu see liik lau-lab, kutsume kõiki kuldnočka märkavaid huvilisi osale-ma andmete kogumisel kuldnočka kohta ning tegema helivaatlusi. Praegu, 2021. aastal salvestatud helid on väärtuslikuks ajalooallikaks tulevastele põlvede-le ning annavad võimaluse vaadelda ja võrrelda Eesti helimaastikku praegusega ükskõik millal tulevikus.

Kuldnočka laulu salvestamiseks ja samal ajal tema vaatluse talletamiseks soovib Eesti Ornitoloogia-ühing valida endale sobivaim digilahendus. Selleks võib olla:

- **veebirakendus Legulus;**
- **nutiseadme rakendus Legulus (Androidile);**
- **nutiseadme rakendus „Minu loodusheli“ (Androidile);**
- **andmehalduse infosüsteemi PlutoF töölaud.**

Helivaatlusi saab saata 31. maini 2021.

Tublimaid salvestajaid tunnustame ja jagame ka auhindu. Eripreemia saab huviline, kelle kuldnočka lau-lu salvestises on kuulda kõige mitmekesisemat heli-maastikku (ehk kõige suurema hulga teiste liikide hääli).

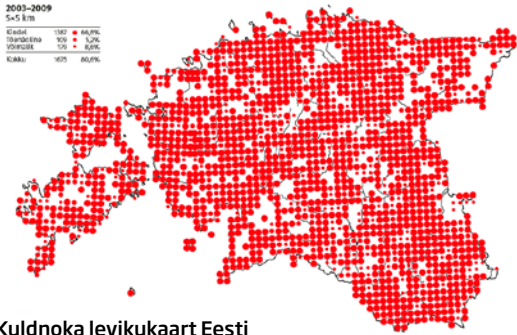
Häälte salvestamise üleskutset saad täpsemalt lugeda kuldnočka kodulehelt: eoy.ee/kuldnokk/helivaatluste-kogumine.

↪ **Kuldnokk teeb pesa nii hei-nakõrtest kui ka sulgedest. Aprilli lõpus - mai alguses on mõlema vanalinnu hoolega ehi-tatud pesas 4-7 sinakat muna.**

Foto: Margus Ots

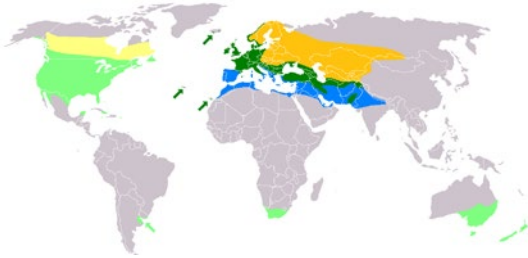
↩ **Kolmandal elunä-dalal on kuldnočka-pojad juba täielikult sulistunud ja lahku-vad peatselt pesast.**

Foto: Margus Ots

Kuldnoka levikukaart Eesti haudelindude levikuatlases 2003–2009.

Kuldnoka levila maailmas (Vikipeedia).

Looduslik levila:	Introdutseeritud:
pesitsusala	pesitsusala
pesitsusala ja talvitusala	pesitsusala ja talvitusala
talvitusala	

Kuldnoka toit on peamiselt loomne – putukad ja nende vastsed ning muud selgrootud (näiteks vihmaussid), keda ta otsib rohust või maapinnast ning viib ka poegadele. Samas sööb kuldnokk hea meelega ka taimede pungi, seemneid ja marju ning võib seetõttu viljapuaedades suurt kahju tekitada.

Pärast pesitsusperioodi, kui pojad on pesast lahkunud, tegutsevad kuldnokad salkadena. Ööbima kogunevad nad aga eriti suurte parvedena. Eesti suurimates ööbimiskogumites on loendatud kümneid tuhandeid kuldnokkasid. Näiteks 25. juulil 2010 vaadeldi Tartumaal Aardla poldril ööbima saabumas koguni **57 000 kuld-nokka**. Ööbimiskoht on kuldnokkadel aastast

Foto: Kalmer Lehepuu

↑ **Katkematult teineteise alla toiduotsingul käies viivad mõlemad vanalinnud poegadele toiduks nii putukaid ja nende vastseid kui ka vihmausse.**

aastasse sama. Selleks on enamasti kindel roostikuala või veekogu kaldapöösastik.

Eestis on kuldnokk üldlevinud ja tavaline haudelind, keda pesitseb kokku 200 000–250 000 paari. Kuldnokkasid kohtab kõikjal kultuurmaastikus: nii taluaedades, asulates, parkides kui ka kultuurmaastikuga piirnevates metsatukkades.

Kuldnoka looduslik pesitsusala on Euroopa ja Lääne-Aasia, kuid ta on inimese abiga (näiteks puurilinnud loodusesse lahti pääsenuna) uued asurkonnad loonud ka teistel mandritel. Kui Euraasias, oma levila põhja- ja idaosas on kuld-nokk rändlind, siis levila lääne- ja lõunaosas on ta hoopiski paikne. Euroopas pesitseb 30–50 miljonit paari kuldnokkasid.

Kuldnoka aastat toetab SA Keskkonnainvesteeringute Keskus

Kuldnoka aasta ettevõtmiste kohta loe lisaks:

eoy.ee/kuldnokk

↓ **Pärast pesitsusperioodi tegutsevad kuldnokad suurte salkadena.**

Foto: Uku Paal

Mis juhtus 30 aastat tagasi?

1. mail 1921 kogunesid Tartu Ülikooli aulas linnuhuvilised, et arutada ornitoloogide ühenduse loomise küsimust, ning tollaegse ülikooli rektori, professor Henrik Koppeli algatusel loodi Eesti Ornitoloogiline Ühing.

12. mail 1921 liituti Eesti Looduseuurijate Seltsiga (ELUS) ühe selle sektsioonina.

Kuni 1938. aastani oli ELUSi ornitoloogiasektsioon (aastatel 1927-1937 zooloogiasektsioon) seotud Tartu Ülikooliga. Seejärel liideti ELUS äsja asutatud Eesti Teaduste Akadeemiaga.

1991. aasta 1. mail sündis Eesti Ornitoloogiaühing.

Raivo Mänd, EOÜ juhatuse esimees aastail 1991-1994

Praeguste parimas eas linnuinimeste jaoks on Eesti Ornitoloogiaühing justkui alati olemas olnud. Ja miks ei peakski nii tunduma – aväärne ühing saab ju juba sada aastat vanaks. Kuid eakamad liikmed mäletavad, et asi pole tegelikult nii lihtne. Tõepoolest, EOÜ asutati 1921. aastal, kuid juba mõni päev hiljem astuti vabatahtlikult Eesti Looduseuurijate Seltsi (ELUS) koosseisu ornitoloogiasektsioonina. See osutus tagantjärele hinnates strateegiliselt targaks käiguks, sest selle „katuse“ all õnnestus tegusana üle elada ka pikad Nõukogude okupatsiooni aastad, mil enamik Eesti Vabariigis tegutsenud organisatsioone suleti. Ühena vähestest eranditest lubati ELUSil Eesti NSV Teaduste Akadeemia juures oma tegevust jätkata, millega kaasnes koguni riigi rahaline toetus.

Kui Nõukogude impeerium 1980. aastate lõpus kokku varisema hakkas, oli ornitoloogiasektsioon parimas elujõus ja ühendas sadu linnuhuvilisi, kes peale lihtsa linnuvaatluste nautimise tegid vabatahtlikku koostööd teadus- ja teadusorganisatsioonidega. Rahvusliku iseseisvumistungi tuultes tunnetasime meie, tollased noored linnuteadlased, vajadust ka iseseisva rahvusliku linnuorganisatsiooni järele, sest sellised olid kõigis meie vabades naaberriikides. Kuigi impeerium esialgu veel püsis, õnnestus läbi raskuste juba 1988. a käima panna oma ajakiri *Hirundo* ja 1989. a korraldada esimesed Eesti ornitoloogide päevad, mida võib pidada praeguste EOÜ suvepäevade eelkäijaks.

1991. aasta kevadtalveks oli Eesti faktiliselt impeeriumist juba eraldunud ning uus sündiv ühiskonnakord tingis ümberkorraldusi igal rindel. Selleks et meie ornitoloogid saaksid hakata normaalselt suhtlema välismaa vastavate organisatsioonidega, korraldada oma üritusi ja jätkata kas või ajakirja väljaandmist, oli hädasti vaja ametlikult iseseisvat organisatsiooni koos oma pangaarve ja muu vajaliku atribuutikaga.

12. märtsil 1991 otsustaski ornitoloogiasektsiooni juhatuse teha ELUSile ettepaneku taastada EOÜ iseseisva organisatsioonina. Järgnes põhikirja koostamine ja läbirääkimised ELUSi juhatusega, mis kujunesid esialgu üsna valuliseks, sest milline organisatsioon ikka nii väga rõõmu tunneb, kui tema kõige tegusam osa otsustab eralduda. Tänu Eerik Leibaku, Andres Kuresoo ja Kalev Rattiste ettevalmistustööle ja diplomaatile kõik siiski laabus ning 1. mail 1991, täpselt 70 aastat pärast EOÜ esmakordset loomist, nõustus ELUSi üldkoosolek ornitoloogiasektsiooni iseseisvumisega Eesti Ornitoloogiaühingu nime all. Samal õhtul tuli kokku EOÜ üldkoosolek, millel valiti ühingu juhatuse järgmises koosseisus: Taivo Kastepõld, Andres Kuresoo, Aivar Leito, Eedi Lelov, Vilju Lilleleht, Raivo Mänd, Tiit Randla, Kalev Rattiste ja Lemming Rootsmäe. Niisiis taasiseseisvus EOÜ peaaegu neli kuud varem kui Eesti Vabariik.

Iseseisvumise ja 70 aasta juubeli tähistamine kulmineerus 3.–4. mail järjekordsete Eesti-Soome ornitoloogide päevadega, mis olid alguse saanud juba sügaval nõukogude ajal tänu Soome ja NSV Liidu suhete soojenemisele ning Eesti nõukogude perioodi mõjukaima ornitoloogi Eerik Kumari organiseerimistööle. Seekordsed päevad algasid meeolulika laevaelekskursiooniga Emajõe Suursoos. Samal ajal kui mõlema maa linnuhuvilised erutusest sumisedes binoklitega jõge, roostikku ja taeva laotust kammisid, kogunes EOÜ üheksaliikmeline juhatuse sama laeva pardal oma esimesele töökoosolekule, kus taasiseseisvusaja esimeseks juhatuse esimeheks valiti siinkirjutaja.

Eesti Ornitoloogilise ühingu rajamise eestvedaja Henrik Koppel.

Foto: Konstantin Kalamees. Originaal asub Tartu Ülikooli raamatukogus.

Eesti Ornitoloogiaühingu põhikirja kinnitati 20. juunil 1991. aastal Tartu linnavalitsuses.

Järgmisel päeval toimus ühine konverents, mille alguses andsid Soome Ornitoloogiaühing ja Soome Linnuteaduslike Ühingute Liit meile üle oma juubelikingitused, mille hulgas oli muuseas ka patakas Soome marku. Arvestades kahe maa elatustaseme tolaegset röögatut erinevust, oli see meie värskete ühingule üpris korralik startikapital. Et EOÜ-l oma pangaarve veel puudus, peitis juhatuse esimees soomlastelt saadud margad esialgu lihtsalt oma tööruumi kapi ülemisele riulile kaustade taha. 4. mail toimus järjekordne üldkoosolek, kus esimese aasta liikmemaksuks määrati 10 rubla, sest Eesti oma raha tulekuni oli jäänud rohkem kui aasta. Juuni lõpuks õnnestus ühing Tartu linnavalitsuses ka seaduslikult registreerida ja avada arvelduskonto tollases ainsas kommerts pangas. Ühingu ametlik asjaajamine hakkas just kenasti laabuma, kui äkki pank koos kogu oma arvetel olnud rahaga pankrotti läks. Meid päästis halvimalt vaid terve linnu-mehemõistus, mis ei olnud lasknud suuremat osa rahast pangale usaldada, vaid oli sundinud seda endiselt ebaseaduslikult tolmusel kapiriulil kaustade taga hoidma. Järgmine arve avati vahepeal tekkinud uues, turvalisemas pangas ja elu võis edasi minna.

Nii leidis Nõukogude impeeriumi kokkuvõtte ja oma riigi ülesehitamise vahelisse tühi-mikku tunginud kauboikapitalismi tõmbetuultes aset Eesti Ornitoloogiaühingu taassünd.

Liikmemaksu sisu
1994. aasta näidet

Makstes liikmemaksu EEK 25.- saab kodanik vastu:

"Hirundo", kaks numbrit

omahind	16.75	2 * 16.75 = 33.50
ümbrük	0.50	2 * 0.50 = 1.-
postikulu	3.40	2 * 3.40 = 6.80

Koosolekute kutsed, 3 tk.
(aastakoosolek + keskmiselt kaks etekandekoosoleku kutsed liikme kohta)

paper	0.10	3 * 0.10 = 0.30
ümbrük	0.40	3 * 0.40 = 1.20
postikulu	1.70	3 * 1.70 = 5.10

Ühingu enda projektide materjalid

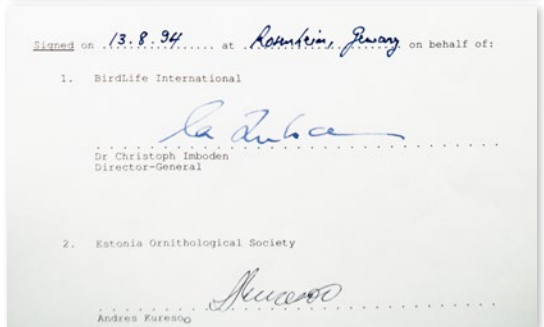
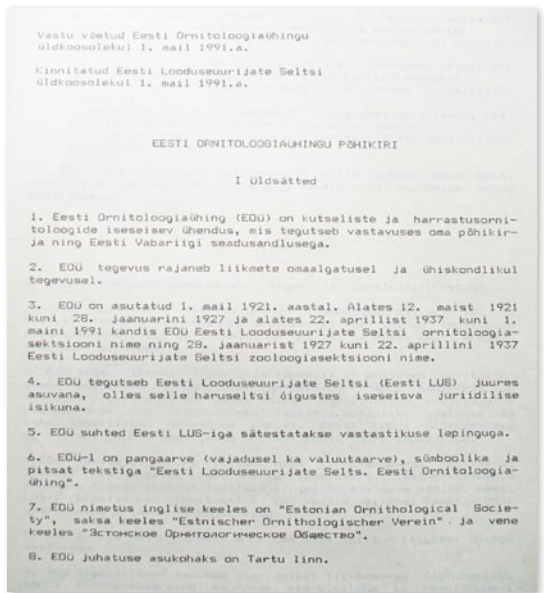
paper	0.10	0.10
ümbrük	0.40	0.40
postikulu	1.70	1.70

Seega kokku 50.10

↑ Liikmemaksu eest saadavad hüved 1994. aastal.

→ 1.mail 1991. aastal sai Eesti Ornitoloogiaühingust iseseisev organisatsioon

→ Koostöölepe Birdlife Internationaliga sõlmiti 13.augustil 1994.aastal.

Külm talveilm soosis aialinnuvaatlejaid

Kolme vaatluspäeva jooksul loendasid osalejad **71 470 lindu 69 liigist**. Kõige populaarsem vaatluskoht oli endiselt aed, kuid vaatlusi tehti ka parkides ja kalmistutel. Keskmiselt märgati ühes vaatluskoahas 35 lindu.

Kõige enam märkasid vaatlejad rasvatihast, keda kohati 93% vaatluskohtades ja kes moodustas neljandiku kõikide lindude koguarvust. Rohkelt märgati ka põldvarblasi ja rohevinte. Talvised olud sundisid aedadesse oma saagile järgnema põnevaid röövlindude ja nii kohatigi kokku 69 raudkulli, 26 hiireviudu, 24 värbakku ja 19 hallõgijat. Nälg tõi toidumajadesse ka muidu

Jaanuari viimasel nädalavahetusel toimunud **talvisel aialinnuvaatlusel** osales **3055 linnusõpra 2050 paigast**, mis on ühe Eesti populaarseima harrastusteaduse algatuse ajaloos paremuselt kolmas tulemus.

haruldased talvitujad: kokku loeti 67 punarinda, üheksa käblikut ja üks mustpea-põõsalind. Esimest korda kaheteistkümnenda aasta jooksul märkasid aialinnuvaatlejad kõrvukrätsu, rabahane ja sooparti.

Talvisel aialinnuvaatluse eestvedaja Aarne Tuule tõdes, et korralik talveilm soosis vaatluste

Palju kohati ka aasta lindu kuldnokka.

Foto: Mari Teede

Arvukuselt teisel kohal oli põldvarblane.

Foto: Kauro Kuik

tegemist. „Linde toideti suuremas osas vaatluskohtades ning kuna jaanuar oli lumine ja külm, oli ka lindude vajadus lisatoidu järele suurem. Nüüd aga on paras aeg tasapisi lindude lisatoidmine lõpetada ning asuda täitma suvist aialinnupäevikut,“ lisas Tuule.

Kaheteistkümnendat korda toimunud talvisel aialinnuvaatluse kokkuvõttega saab tutvuda lehel eoy.ee/talv. Kolmeteistkümnenda aialinnuvaatlus toimub 28.-30. jaanuaril 2022.

Eerik Leibak:

„Oma piirkonna lindude tundmine on kogu lindude uurimise ja kaitse mõttes oluline.“

Küsitlesid Liis Keerberg ja Tiiu Tali

Mis see käivitav sündmus oli, mis sinu loodusehuvi tekitas?

Mul oli ebaõnn sündida-kasvada linnas. Selles mõttes oli käivitavaks sündmuseks raamatariiuil olev Kumari „Eesti lindude välimääraja“ teine trükk, kusjuures keegi mu suguvõsast loodusega ei tegeelnud. Selle töötasin juba pisikesest peast kapsaks ja mul olid kaustikud, kuhu olin linnunimetused ümber kirjutanud ning püüdnud joonistada neid liike, keda välimääraja värvitahvlitel polnud. Tulemus oli see, et algkooli ajaks olid mul Eesti linnud nimepidi ja teoreetiliselt tuttavad. Aga alles natuke hiljem selgus, et üks asi on, nagu Toots ütles, teooria, ja teine asi praktika.

Kuidas tekkis päris kontakt loodusega?

Olin 14, kui hakkasin ise käima väljas linde vaatamas. Tegin nii, nagu Kumari õpetas, et tuleb pidada välipäevikut, ja nõnda hakkasingi kohe alguses kõike kuupäevaliselt kirja panema. Peamiselt käisin Tallinna Siselinna kalmistul, mis oli mu tollase elukoha lähedal. Hiljem, kui seal juba teadlikke linnuloendusi tegin, enam belletristika peale aega ei kulutanud: nii nagu lapiloenduse puhul ikka kandsin kohatud tegelased skeemile koodidega peale ja kogu käigu kohta võis olla vaid üks lause, et ei peaks skeemirägastikust otsima: täna oli esimest päeva kohal väike-põosalind ja toomingas hakkas õitsema.

Kõinastul 1975. aastal vaatlusmärkmeid tegemas.

Foto: erakogu

Oma kodukohast peab olema korralik ülevaade.

Just. Siit jõuabki selle teemani, et mis on linnuvaatluste roll. Maaimekultuuri jaoks ei ole see kõige olulisem, palju üks Jaan Jalgratas liike näinud on. Varem oligi sedapidi, et huviline tundis oma piirkonda ja oli pädev selles, kes seal pesitsevad ja keda seal kohata võib. Samamoodi linnuloendused – kui linnud selged, siis on see üks esimesi asju, mida tegema hakata, olgu metsas või laidudel. Kogu lindude uurimise või kaitse mõttes on see oluline.

Lisaks kondimootorile on välitöödel aeg-ajalt otstarbekas kasutada ka liiklusvahendite abi.

Foto: Marko Kohv

Kas sul oli Kumari määraja kõrval ka kaaslasti, kellelt välioludes lindude määramist õppida?

1974. a sügisel läksin koos kahe poisiga oma lennust Tallinna Loodusmajja, aga selleks ajaks oli enamik liike tuttavad. Seal käisin kuni keskkooli lõpuni välja. Põhiliselt tegelesid seal meiega Jüri ja Linda Metsaorg, ning loomulikult mõjutas see väga oluliselt. Olid ühised välitööd, olümpiaadidele kirjutatud esimesed teadustööd ja muu selline.

Sealt ka ülikooli minekul otsus, et lähed bioloogiat õppima?

Jah, läksin. Kuid selles mõttes natuke naiivsena, et oli palju aineid, mis mind ei huvitanud, nagu oht-
rad keemiakursused, punased ained ja sõjaline – viimase sisust

2008. a. taimeatlase välitöödel Estonia mäel.

ma nagunii midagi aru ei saanud, liiati veel võõrkeeles. Harjutuseks kirjutasin vene keelt ladina tähtedega, et ennast natukene lõbustada. *Naturalia* osakaal selle kitsas tähenduses oli bioloogias niivõrd väike, et ehk oleksin võinud valida mõne muu, humanitaarsema eriala. Aga suur pluss oli, et bioloogide seltskond oli oma käitumiselt ja mõtlemiselt vähem konventsionaalne ja palju vabam kui teised, arvestades nõukogude aega. Siiski lõpuks bioloogia jäigi pooleli.

Edasi läksid juba tööle?

Jah, kui ülikoolist ära tulin, läksin 1982. aasta sügisest Sõrve linnujaama, mis tollal allus Nigula Looduskaitsealale. Pool suve ja sügist oli mul 100-päevane töönaädal Sõrves ja kevadel umbes 50-päevane töönaädal Nigulas. Rõngastamine linnujaamas mulle meeldis. Hoolimata sellest et isegi sealne tuletorn kuulus ametlikult Nõukogude sõjaväele, olid saared Nõukogude võimust keskmisest vähem rikutud... nii vähe, kui neid inimesi sinna Sõrve otsa jäänud oli, osa külasid ju põletati ja rahvast küüditati kahes suunas ja nii edasi. See oli teine maailm, kus oli üsna meeldiv nõukogude aega mööda saata, sest ega me tollal keegi ei teadnud, kaua see veel kestab.

Mida Sõrves uuriti?

Kuna tollal oli tohtu hulk rasvatihase pesakaste eelkõige Edela-Pärnumaal, aga muidugi ka mujal Eestis, siis Henn Vilbastet huvitas eelkõige, mis rändeteed üks või teine asurkond – maatihased, linnatihased ja metsatihased – kasutab. Selgus, et Saaremaa kaudu rändavad ikkagi Põhja-Eesti ja Edela-Soome tihased, eelkõige metsatihased. Pärnumaa enda seltskond lendab otse Riia peale ja nende taaspüükide eest hoolitsesid juba Pape, Ventès ragas ja teised lõunapoolsed linnujaamad.

1990ndate alguses töötasid mõnda aega ZBIs (Zooloogia ja Botaanika Instituut) ning valmistasid ette „Birds of Estonia“ ilmumist. Mis on selle raamatu saamise taustalugu?

See oli 1980. aastail tõenäoliselt kõigi liiduvabariikide, aga vähemasti Eesti ja Läti ZBI tööplaanides, et tuleb koostada koguteos vastava vabariigi linnustikust. Hakkas tohtu materjali koondamine, liigid jagati autoreile välja ja tuli kirjutada vene keeles. Lätlased – teinekord nad oskavad ennast kiiresti ja edukalt kokku võtta – suutsid „Ptitsõ Latvii“ juba ära ilmutada. Eesti võttis asja ette tohtu pompööselt, umbes nagu Rootsmäe-Veromanni Eesti laululinnud: levik, elupaigad, munakurnad, lõimetsaeg, ränne... See on ehk ka viimane raamat, mille jaoks meie pesakaardiandmestik läbi töötati ja seda kasutati. Siis tuli juba laulev revolutsioon, mis minu jaoks jäi sama kaugeks sündmuseks nagu mõnele Rootsi eestlasele, sest olin Sõrves tööl, kui kõik need ühislaulmised ja muud asjad käisid. Käsikirja jäi seisma, ja siis 1990ndate alguses ikkagi otsustati, et ei, me teeme nüüd hoopis ingliskeelse, aga lühema. Toimetasin ja osalt tõlkisin selle ära ning edasi juba jätkasin tegevust Eestimaa Looduse Fondis (ELF). Viimased kohendused tegi Vilju Lilleleht. Ja siis tuligi raamat ingliskeelsena välja ja ma arvan, et see oli üsna hea ja vajalik ülevaade.

Taasiseseisvumise järel loodi ELF ja taasasutati ornitoloogiaühing. Olid osaline nende mõlema sündmuse juures. Miks see tarvidus tekkis?

Vajadus ELF-i järele tekkis sellest, et ühtegi praktilist looduskaitseorganisatsiooni ei olnud. See oli tühi koht, mis tuli täita. Ornitoloogiaühing asutati 1921. aastal ja pärast lühiajalist iseseisvust mindi Looduseuurijate Seltsi alla,

toimides edukalt selle sektsioonina. 1990. aastaks olid olud muutunud suhteliselt demokraatlikuks, aga LUS tegutses äärmiselt konservatiivselt. Nad olid ühest küljest üks väheseid mitteriiklikke teadusseltsi, mis suutis ka Stalini aja üle elada – see on omaette müstika –, aga see oli teinud inimesed liiga ettevaatlikuks: kardeti kõike kaotada. Tagajärg oli see, et igasuguseid asju, mida oleks saanud vabamates oludes juba korraldada, polnud võimalik teha. Minu poolt vaadatuna oli EOÜ taasasutamine puhtalt praktikast tulenev hädalahendus – et kui muidu ei saa, siis tuleb omaette teha.

Millisena sa ornitoloogiaühingu rolli praegu näed?

Muidugi on üks ühingu ülesandeid see, et võimalikult palju inimesi tunneks linde tarvilikul määral. Samas peab ühingu pakkuma tegevust ka edasijõudnutele ja sedagi on alati olnud – mõtlen igasuguseid loendusi, projekte, välitöid. Aga need ei ole enam selliselt väärtustatud nagu linnuvaatlemine selles tähenduses, mis ta tänapäeval kipub olema. Võimalikult palju tuleks ikkagi teha punktloendust, maismaa talilinnuloendust – need kaks eelkõige ja siis muu –, sest just need annavad tegelikult infobaasi ja sellega loobki ühingu endale kompetentsi. Üks ühingu rolle on just olla kompetentsikeskus, aga selleks peab püüdma väärtustada edasijõudnute staatust; see ei tohiks tähendada ainult seda, et sa käid ühes ja teises maakonnas lihtsalt ajaviiteks vaatlemas, vaid et oled ka osaline nendes süsteemides, mis annavad koos tulemuste.

Sõrve sääre linnujaamas 1988. aastal lastele rõngastamist näitamas.

Foto: Toomas Tiivel

Kuldnokkade uurimine veebikaameraga

Markko Gerassimov

Markko Gerassimovi uurimistöo „Veebikaameraga pesakast kuldnokkade pesituse uurimiseks“ sai 2020. aastal õpilaste keskkonnaalaste uurimistöode üle-eestisel konkursil 8.–9. klassi arvestuses III koha.

Elan väikeses Lõuna-Eesti linnas. Minu kodu-ümbruses on palju rohelist ja isa paigaldatud lindude pesakaste. Mõnel talvel või kevadel oleme koos perega jälginud EENeti vahendusel looduskaameraid. Sellest tekkis mõte, et kaamera võiks olla ka oma aias. Kuna see soov langes ajaliselt kokku põhikooli loovtöö kohustusega, siis valisingi töö teemaks linnumaja ehitamise koos jälgimiskaamera paigaldamisega sellesse. Mind juhendas kooli poolt õpetaja Kersti Piir, praktilise osa juhendajaks oli isa Valdo Gerassimov. Jälgitavaks liigiks, kes pesakasti asustab, lootsin kuldnokka – meie esimest kevadekuulutatjat. Nii ka läks.

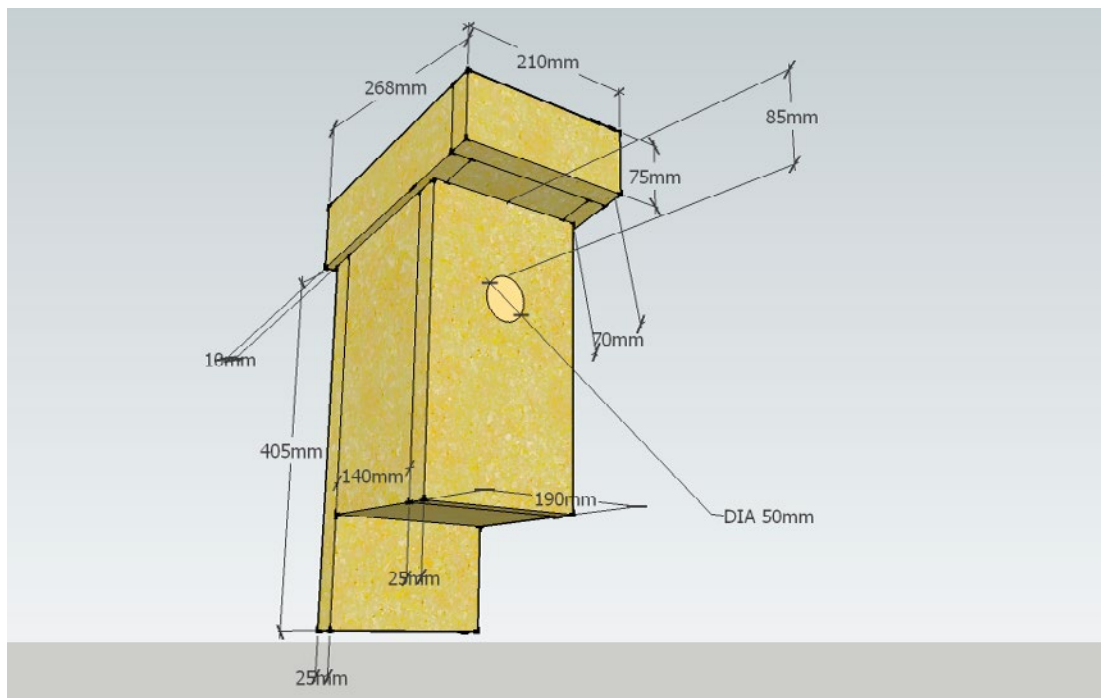
Töö koosnes kahest osast: esmalt andsin ülevaate kuldnoka välimusest, pesitsuspaikadest ja eluviisist. Teises osas kirjeldasin kuldnoka pesakasti ehitamise protsessi alates planeerimisest kuni linnumaja ülespanekuni. Vaatlusandmed jäid kahjuks sellest uurimisest välja, sest töö esitamise päeval, 15. märtsil, oli pesakast veel tühi. Teoreetilise töö tulemusena on aga olemas kompleksne infomaterjal Eesti ühe kõige tuntuma, levinuma ja varajasema rändlinnu kohta. Praktilise töö tulemusel on olemas materjal selle kohta, millistele nõuetele peab kuldnoka pesakast vastama.

Üldiselt kiputakse arvama, et kuldnokk on nii tavaline linn, et me teame temast kõike. Tegelikult on kuldnokk palju põnevam tiivuline, kui arvata oskame. Nii sain ma kirjandust uurides teada, et kuldnoka levila on ka Põhja-Ameerikas ja Austraalias ning et inimene ise on selle

Töös kasutatud pesakast.

linnu sinna asustanud. Lääne-Austraaliat pole kuldnokad veel vallutanud ja sealne valitsus on nad koguni kahjurite nimekirja kandnud. Üllatusena tuli info, et nii mõnedki kuldnokad jäävad Eestisse talvituma. Samuti ei teadnud ma, et kuldnoka maksimaalne lennukiirus on väga suur: pääsukeste järel hoiavad nad Eestis teist kohta kiirusega 75 km/h. Enne töö koostamist ei teadnud ma sedagi, et juba juulis toimub neil

Tarkvara SketchUp abil valminud pesakastijoonis koos mõõtudega.

vaheränne ning meil üles kasvanud kuldnokad võtavad suuna Läänemere lõunaranniku poole. On tähelepanuväärne, et kuldnokk harrastab pesaparasitismi nagu kägugi: ta võib muneda oma munad mõne liigikaaslase pesa. Lauldes on ta suurepärase jäljendaja, sest peale teiste lindude laulujuppide ja hääliitsuste võib ta oma laulu sisse panna kassi näugumist, ukse kriiksumist, imikute nuttu, telefoni või uksekella helinat jne.

Oma praktilist tööd alustasin joonise valmistamisest. Selleks kasutasin vabavaralist 3D-mo-delleerimistarkvara SketchUp. Pesakasti materja-likes valisin hõõveldamata kuuselaua. Kokku kulus pesakasti valmimiseks umbes kaks tundi.

Kõige rohkem nuputamist nõudis tehniliste lahenduste väljamõtlemine. Esiti tundus võima-lik lahendus palju lihtsam, kui see tegelikult välja kukkus. Kaamera tuli paigutada pesakasti katu- ssesse nii, et pesakastis toimuv oleks kenasti kaad- ris, kuid samas ei häiriks kuidagi linnukesi.

Valisin oma töös kasutamiseks HD-kvalitee- diga võrgukaamera LEVCOECAM. Sellega on võimalik edastada digitaalseid online-ülesvõtteid andmevõrgu kaudu ning lokaalset andmekandjat pole eraldi vaja. Kaamera valimisel oli oluline, et see sobiks välitingimustesse, suudaks andmeid edastada ka hämaruses (pesakastis on ju valda- valt hämar), ühenduks WiFi leviga ning muidugi tagaks sobiva äpiga online-ülekande jälgimise võimaluse.

Oma nõuded on ka pesakasti paigaldamisel. Minu ehitatud pesakastile leidsime sobiva koha märtsi keskpaigas koduaia taga kasvava paju otsas, ligikaudu 30 meetrit majast. Seal on juba viimased 15 aastat kuldnoka pesakast ka olnud, mistõttu oli suur lootus, et vast valminud pesa- kast leiab nende poolt kasutust. Pesakasti riputa- sime maapinnast umbes nelja meetri kõrgusele puutüve külge kahe kruvi ja pehme traadiga. Lennuava suunasime kagusse ning pesakastile pakkusid varju pajuoksad.

Minu rõõmuks hõivas kuldnokapaar pesa- kasti 1. aprillil. Pesa sisustamine kõrte ja heina- pepredega kestis peaaegu 20 päeva ning viiest munast esimene muneti 22. aprillil 2019. Viies muna ilmus pesa 26. aprillil. Huvitav on seegi, et munemine toimus väga täpses ajavahemikus, kella 9 ja 10 vahel hommikul. Neli linnupoega koorusid 7. mai õhtul kella 20–21 ajal, viies 8.mai varahommikul. Paraku ei jäänud kõik viis kuldnokapoega ellu, kaks neist olid kümnenda päeva hommikuks kadunud. Kolmel linnupojal õnnest- us suureks sirguda ja pesast lendasid nad välja 29. mail.

Oli suur rõõm teha loovtöö teemal, mis mind huvitas ja mida kroonis kuldnokapaari pesatoi- metuste ning nende poegade kasvamise jälgi- mine munast väljalennuni. See innustas jälgimist jätkama, nii et gümnaasiumis plaanin teha uuri- mistöö kuldnoka pesitsusandmetest kolme aasta põhjal.

26. aprilli hommikul olid viis muna pesas ja algas haudumine.

7. mai õhtul koorunud linnupojad.

Pesakasti hõivanud kuldnokapaar.

Viis näljast suud 8. mai hommikul.

Tühjaks jäänud pesa 29. mai hilisõhtul.

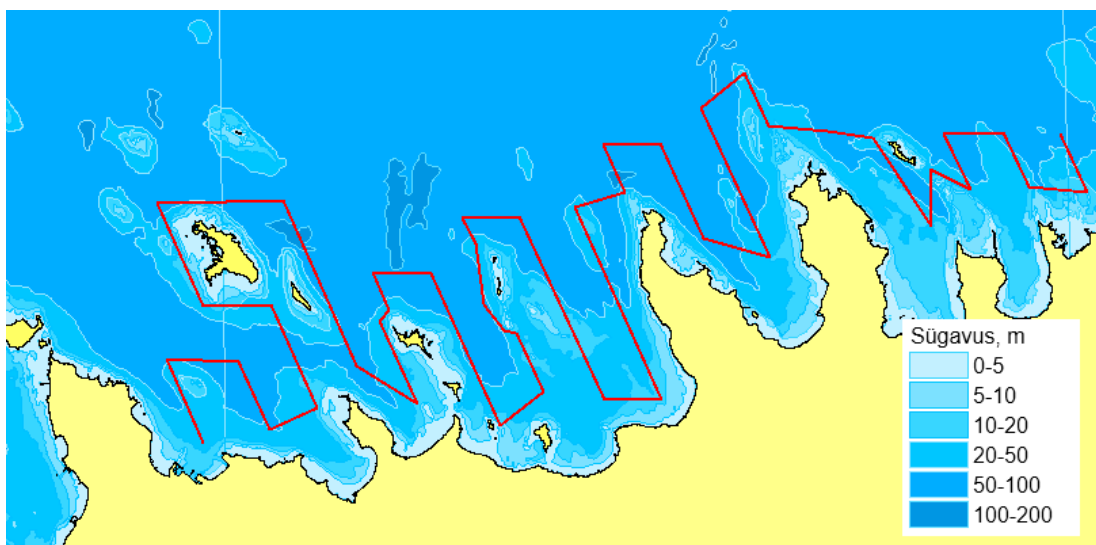
Soome lahe keskosa veelinnuloenduse tulemustest

Andrus Kuus, Andres Kalamees, Veljo Volke

Eesti mereala on veelindude jaoks oluline peatumispaik

Viimastel kümnenditel on Eestis erinevate projektide raames läbi viidud arvukalt lennu- ja laevaloendusi. Aastaaegadest on loendustega kõige paremini olnud kaetud talv - esimene kogu meie mereala kattev lennuloendus toimus 2016. aastal, järgmine sarnane lennuloendus toimus käesoleval talvel. Enamus merealast oli loendustega kaetud ka teistel aastaagadel, välja arvatud Soome lahe keskosa Kunda ja Rohuneeme vahel. Lõnga täitmiseks koostas Eesti Ornitoloogiaühing projekti laevaloenduste läbiviimiseks. Saadud tulemused annavad võimaluse mere- linnukogumite ja nende peatuskohtade kaitse vajaduste ja rahvusvaheliste kohustuste täitmiseks. Tulemused on kasutatavad mitte ainult Soome lahe keskosa kontekstis, vaid võimaldavad ka uuritava ala võrdlemist teiste merealadega ja merealade järjestamist linnukaitselise väärtuse prioriteetsuse järjekorras.

Arvukushinnanguid mõjutab muu hulgas ka lindude avastatavus.

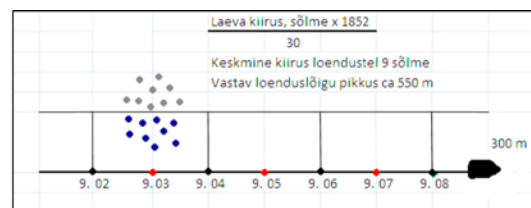

Joonis 1. Loendusmarsruut.

Uuritava ala kogupindala oli üle 900 km², millest ligi 400 km² moodustas lindude peatumiseks sobivam, alla 50 m sügavune mereala. Ala katmiseks koostasime marsruudi pikkusega umbes 220 km. Loendustega katsime kolm aastaaga: kevad, suvi ja sügis. Talvist laevaloendust ei planeeritud seoses kogu Eesti mereala hõlmavate lennuloendustega. Loendused toimusid 7.05.2019, 1.08.2019 ja 28.-29.10.2020.

Laevaloenduste metoodikat oleme lähemalt tutvustanud Tiirutajas nr 34 (https://www.eoy.ee/pics/395_Tiirutaja_34_veebi.pdf). Lühidalt kokkuvõttes loendatakse linde liikuvalt laevalt 2 minuti jooksul läbitavate lõikude kaupa. Loendamisel eristatakse 300 m laiuses põhiribas ja väljaspool seda asuvaid linde, samuti peatuvaid ja mere kohal lendavaid linde.

Loendustel kohtasime kokku 27 liiki veelinde. Esindatud olid kõik avamerele iseloomulikud linnuliigid, kuigi mõne arvukus oli väga madal. Kõige arvukamad olid põhjatoidulised liigid (sukelpardid), neist omakorda aul (kevadest loendati üle 8700 peatuvat isendi) ja mustvaeras (suvel üle 4000 isendi; tabel 1). Kevadel esinesid

Joonis 2. Linde loendatakse 2 minuti jooksul läbitavate lõikude kaupa, eristades 300 m laiuses põhiribas ja väljaspool seda kohatud isendeid.

arvukamalt veel tõmmuvaeras ja hahk. Merepõhjust toitujatena eelistasid sukelpardid alla 50 m sügavust mereala. Nn. pelaagilistes kihtides toitujatest (kalatoidulistest) loendati suvel arvukalt kormorane (üle 2700 isendi). Kaurid ja alk esinesid väikesel arvul, krüüsliit kohati ainult üksikuid isendeid. Loendustulemuse põhjal kalatoidulistest teisel kohal olev tuttputt esines lokaalselt rannalähedasel loenduslõigul; liik ei ole iseloomulik avamerele. Pinnatoidulistest liikidest olid arvukaimad hõbekajakas ja tiirud, ülejäänud liigid olid vähearvukad.

Loendustega ei saa katta kogu mereala, tingituna nii loenduste kulukusest kui ka laeva eestlendu tõusvate lindude mitmekordse loendamise ohust. Kogu uurimisalal esineda võivate lindude arvukushinnangud ja kogu uurimisala kattev lindude leviku kaart koostatakse andmetöötluse käigus. Arvukushinnangute koostamisel arvestasime nii uurimisala ja loendustransekti pindalade suhet kui ka lindude avastatavust. Leviku täpsustamiseks jagasime mereala 1 km² suurusteks ruutudeks ja prognoosisime lindude arvukust ruutudes keskkonnatingimuste ja lindude arvukuse vahelisi seoseid modelleerides.

Aasta keskkonnategu ja -kirves

Jaanuaris valis Eesti Keskkonnaühenduste Koda 18. korda keskkonnateo ja -kirve.

2020. aasta keskkonnateoks valiti Rimi kaupluseketi otsus lõpetada kõigi ohustatud kalaliikide ja neist valmistatud toodete müük.

Rimi kauplusekett otsustas möödunud aasta kevadel muuta poodides pakutav kalavalik vastavaks kalafoori ehk vastutus-tundliku kala ja mereandide tarbimise juhendi soovitudele. Kauplused eemaldasid müügist või vahetasid keskkonnasõbralikuma valiku vastu kõik kalatooted, mis olid valmistatud ohustatud liikidest või kaladest, kes polnud kestlikult püütud. Rimi on esimene ja seni ainus Eesti poekett, kes on oma poodide kalavaliku kestlikumaks muutnud.

Keskkonnakirve sai Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK) Prählamäe kuivendustööde eest Hiiumaal.

Tegu oli keskkonda kahjustava kuivendustegevuse ilmeka näitega. Kuivendus hõlmas enam kui 600 hektaril asuvat ligi 80 aastat majandamata vanu metsi, mis olid seni kuivendama ta või kus vanade kuivendussüsteemide mõju oli väike. Kuivendataval alal jäid kaardistamata loodusväärtused ning kahjustada said ka naabruse jäävad Pihla-Kaibaldi loodusala ja Prählamäe kuivendussüsteemi eesvooluks olev Nuutri oja, mis on mitme kaitsealuse liigi elupaik.

2020. aasta esiletõstmist väärivate keskkonnategudena nimetati veel maastiku elurikkuse hindamise tööriista Rohemeeter ning filmi „Fred Jüssi. Olemise ilu“.

Keskkonnakirve kandidaatide seas paistis nominendi kõrval silma veel RMK massiivne

Eesti Keskkonnaühenduste Koda ühendab 11 keskkonnaorganisatsiooni

Eestimaa Looduse Fond
Eesti Ornitoloogiaühing
Eesti Roheline Liikumine
Balti Keskkonnafoorum
Eesti Üliõpilaste Keskkonnakaitse Ühing Sorex
Läänerannik
Nõmme Tee Selts
Pärandkoosluste Kaitse Ühing
Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna Keskus
Pärandkoosluste Kaitse Ühing
Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering
Keskkonnaõiguse Keskus

raiategevus lindude pesitsusajal, mida põhjendati kuuse-kooreüraski tõrjega. Samuti määrati ära Vabariigi Valitsuse kevadine otsus langetada diisliaktsiisi ja teha maksusoodustusi põlevkivitööstusele.

Liik	kevad	suvi	sügis
Põhjatooidulised			
Aul (<i>Clangula hyemalis</i>)	8777 (40396)	0	3950 (4368)
Tõmmuvaeras (<i>Melanitta fusca</i>)	775 (4922)	2	12
Mustvaeras (<i>Melanitta nigra</i>)	343	4122	631
Hahk (<i>Somateria mollissima</i>)	230	1	0
Pelaagilistes kihtides toituvad			
Punakurk-/Järvekaur (<i>Gavia sp.</i>)	46	0	32 (240)
Tuttpütt (<i>Podiceps cristatus</i>)	0	120	1
Kormoran (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	84 (219)	2765	8
Alk (<i>Alca torda</i>)	5	61 (437)	22 (228)
Pinnatoidulised			
Hõbekajakas (<i>Larus argentatus</i>)	213	360 (2739)	449 (1465)
Väikekajakas (<i>Hydrocoloeus minutus</i>)	4	0	29
Jõgi-/randtiir (<i>Sterna sp.</i>)	156	224 (424)	0

Tabel 1. Olulisemate liikide loendustulemused (hõbekajakas ja tiirud peatuvad ja lendavad, ülejäänud liikidel peatuvad linnud) ja arvukushinnangud (sulgudes).

Rahvusvahelise tähtsusega (peatub üle 1% rändetee populatsiooni arvukusest) on kogu uurimisala auli jaoks. Rahvusvahelise tähtsusega peatumisala kriteeriumi ületab ka tõmmuvaera arvukushinnang, kuid see on leitud väikese andmehulga põhjal. Auli olulisemad peatumisalad asusid uurimisala madalamas (alla 50 m sügavusega) osas. Kuigi mudel näitab ka uurimisala idaosa potentsiaali auli peatumisalana, asusid konkreetsed vaatlused peamiselt ala lääneosas.

Modelleerimise ja loendustulemuste erinevustel on mitu põhjust. Ühelt poolt ei ole modelleerimise tulemused lindude puhul täiesti täpsed. Näiteks võivad lindude levikut lisaks keskkonnatingimustele mõjutada käitumuslikud jm. tegurid, millega me ei oska mudelis arvestada. Teiselt poolt näitavad modelleerimise tulemused merealade potentsiaali liigi peatumisalana. Loendustel fikseerime lindude leviku ainult ühel kindlal ajamendil terve aastaaja kohta, aja jooksul

Andres Kalamees, Andrus Kuus ja Veljo Volke Tallinna Tehnikaülikooli Meresüsteemide Instituudi uurimislaeval Salme.

Fotod: Andres Kalamees

võib see aga muutuda.

Soome lahe keskosa veelinnukogumite loenduse aruanne on täies mahus leitav ornitoloogiaühingu kodulehelt: [www.eoy.ee/pics/1039_Soome_lahe_kestosa_veelinnuloendus.pdf](http://www.eoy.ee/pics/1039_Soome_lahe_keskosa_veelinnuloendus.pdf)

Tööd viidi läbi SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse rahastatud projekti „Soome lahe keskosa veelinnukogumite loendus“ raames.

Tiitu Tali. Foto: Erakogu

Palju õnne!

Aasta 2020 vabatahtlik on Tiitu Tali

Ornitoloogiaühing valis 2020. aasta vabatahtlikuks Tiitu Tali. Tiitu on ornitoloogiaühingu liige, veab teabelehe Tiirutaja personilugude rubriiki ning on fenovaatluste koordinaator. Peale selle on Tiitu aidanud koostada ühingu kodulehel olevaid juhendeid ja tekste ning annetanud kasutamiseks oma fotosid.

Ornitoloogiaühingu

kontor Tartus Veski 4 on külastajatele

AJUTISELT SULETUD

seoses koroonaviiruse ulatusliku levikuga. Töötame kodukontorites. Meiega saab ühendust e-posti ja mobiiltelefonide teel. Kontaktid leiab ühingu kodulehelt: www.eoy.ee/tootajad/

Eesti Ornitoloogiaühing

Address: Veski 4, Tartu 51005
Telefon: 742 2195
E-post: eoy@eoy.ee
www.eoy.ee

Tiirutaja

Toimetaja: Ulvi Karu
E-post: ulvi.karu@eoy.ee
Tiirutaja ilmub neli korda aastas

Teostus: HIMANTO.EE

Toetajad

Lehe väljaandmist on peale märgitud fotoautorite toetanud: Keskonna-investeeringute Keskus

ISSN: 1736-6844

Huvitavad linnuleiud!

- 15.01 kohati Saaremaal Torgu-Mõisakülas **metstildrit**. Tegemist on selle liigi kolmanda talvise vaatlusega Eestis.
- 24.02 kohati Saaremaal Rahustes **liivatülli**. 26.02 kohati sama liiki ka Saaremaal Säarel, Läänemaal Haeskas ja Hiiu maal Kõrgessaares. Tegu on selle liigi erakordselt varajase saabumisega Eestisse, seni on liivatülle talvel kohatud vaid neljal korral.

Aita ornitolooge! Kas kuldnokk pesitseb Eestis vaid ühe korra suve jooksul?

Erinevalt mitmest teisest varakult saabuvast ja pesitsema asuvast värvulisest (näiteks metsvindikist ja musträstast) pesitseb kuldnokk suve jooksul enamasti vaid ühe korra. Teise kurna munemist sama aasta kevadel-suvel tuleb Eestis ette harva. Lääne-Euroopas on aga kuldnokkade suve jooksul kahe pesakonna üleskasvatamine pigem tavaline.

Et seni ei ole teada, kui sageli tuleb ette, et kuldnokk pesitseb Eestis suve jooksul kaks korda, on nendes teadmistes lünk, mille täitmiseks palub Eesti Ornitoloogiaühing kõikide abi.

Hea linnuhuviline! Palun teata ornitoloogiaühingule, kui sinu aias olevas pesakastis pesitseb kuldnokk sel aastal kaks korda. Pane oma tähelepanekud kahekordse pesitsemise kohta täpselt kirja ning saada need e-posti aadressil margus.ots@eoy.ee. Sinu teadet - ka varasematest korduvpesitustest - ootame ka pärast kuldnoka aasta lõppu.

Eestis talvitas rekordiliselt palju kuldnokkasid

Kuldnoka aastale kohaselt oli Eestis 2020/2021. aasta talvel näha tavapärasest rohkem kuldnokkasid. Põhjuseks oli möödunud soe sügis ja talve algus, mille tõttu ei rännanud kõik kuldnokad Lääne-Euroopas asuvatele talvitusale.

Jaanuaris-veebruaries vaatlesid linnuvaatlejad kuldnokkasid kõige arvukamalt Pärnumaal. Veebruari alguse pakasega koondus suur osa Pärnumaale talvitama jäänud kuldnokkadest Põlndmaale Paikre prügilasse, kus Raivo Endrekson loendas 14. veebruaril kokku lausa 3800 kuldnokka. Võrdluseks - varasem arvukushinnang kogu Eestis talvitavate kuldnokkade kohta oli vaid 200-2000 isendit.

Selleks et teada saada, kui palju talvitas möödunud rekordtalvel Eestis kuldnokkasid, palume kõigil, kes jaanuaris või veebruaris Eestis kuldnokkasid märkasid, sisestada oma vaatlusandmed Tartu Ülikooli hallatavasse keskkonda **PlutoF** või rakenduse **Legulus** kaudu, kust need jõuavad Eesti elurikkust koondavasse portaali **eElurikkus**. Vaatlusandmed võib saata ka Eesti Ornitoloogiaühingusse e-kirjaga aadressil margus.ots@eoy.ee.

Selles Tiirutajas kirjutavad

Margus Ots on kuldnoka aasta koordinaator ja Eesti linnuharulduste komisjoni esimees

Raivo Mänd on TÜ loomaökoloogia emeriitprofessor

Markko Gerassimov on Valga gümnaasiumi 10. klassi õpilane

Andrus Kuus tegeleb ühingu merelindude, andmehalduse ja linnukaitse üldküsimustega

Andres Kalamees tegeleb ühingu väike-laukhane projektiga

Veljo Volke on ühingu linnukaitse programmi juht

Tiitu Tali veab Tiirutaja personilugude rubriiki ning on fenovaatluste koordinaator

Liis Keerberg on linnunimetuste komisjoni liige, veab Tiirutajas personilugude rubriiki

Ulvi Karu on Tiirutaja toimetaja, immuunökoloogia teadur

Osale!

NB! Üritused toimuvad, kui kehtivad piirangud seda lubavad. Operatiivset infot ürituste kohta saab ühingu kodulehelt.

- 3. - 4. aprill** **Lihavõtte linnuvaatluspäevad.** Vaatluspäevadel saavad osaleda kõik soovijad oma kodukohas. Kirja tuleb panna kohatud linnuliigid ja lindude arvukus.
- 25. aprill - 10. mai** **Metskurvitsate märgulennu loendus.** Loenduses võivad osaleda kõik linnuhuvilised, kellel on aega ja võimalust paar õhtu-tundi kevadises metsas veeta.
- 29. aprill** Eesti Ornitoloogiaühingu ja Eesti Posti koostöös ilmub **margiablokk**, kus on Eesti Ornitoloogiaühingu 100. aastapäeva ja aasta linnukuldnoka mark
- 1. mai** **Eesti Ornitoloogiaühingu 100. aastapäev.** Ühingu 100. aastapäeva puhul toimuvad juhendatud linnuretked.
- 15. mai** **Tornide linnuvaatluspäev.** Vaatluspäeval saavad huvilised vaadelda tornides linde iseseisvalt või koos juhendajaga. Selgub linnurikkaim vaatlustorn.
- 20. mai - 24. juuni** **Öölaulikute loendus.** Loendamisel saavad osaleda kõik vabatahtlikud linnuhuvilised, kes tunnevad öölaulikud ära hääle järgi.
- 25. mai - 15. juuni** **Haudelinnustiku punktloendus.** Osalema on oodatud linnuhuvilised, kes tunnevad välimuse, laulu ja häälsüste järgi ära tavalisemad linnuliigid.
- 7. - 13. juuni** **Loodusfestival Tartus.** Kõik huvilised saavad osaleda õpitubades, retkedel ja muudes ettevõtmistes. Tegevusi pakub ka ornitoloogiaühing. Täpsem info loodusfestival.ee.
- 19. - 20. juuni** **Eesti Ornitoloogiaühingu suvepäevad.** Täpsem info www.eoy.ee.

Kuldnoka vaatluskohad 2021. a jaanuaris ja veebruaris portaalis eElurikkus.

